

УДК 811.161.2'243:378.02.016.-057.87

КОМУНІКАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЮ ЯК ІНОЗЕМНОЮ: ПІДХОДИ ДО УКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ

Наталія Фарина

*Львівський національний університет імені Івана Франка
кафедра українського прикладного мовознавства
вул. Університетська, 1, кімн. 233, 79000 Львів, Україна
тел.: 032 239 43 55*

*ел. пошта: nataliya.faryna@lnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-4432-9495>*

У статті розглянуто основні підходи до укладання підручників з української мови як іноземної, а також проаналізовано сучасні виклики, на які потрібно звертати увагу під час створення навчальних матеріалів. Для дослідження проведено опитування серед студентів-іноземців різних вікових категорій і різного походження. Студенти поділилися своїм досвідом вивчення української мови як іноземної та відповіли на питання про те, що вони вважають корисним, а що варто змінити чи покращити. Розглянувши наукові підходи та відповіді респондентів, ми зробили висновки про те, що під час укладання підручників і посібників потрібно дотримуватися антропоцентричного підходу – враховувати мету навчання (для роботи, для спілкування з друзями чи колегами тощо) та можливості цільової аудиторії (тривалість курсу, його формат). Ймовірно, для багатьох людей причиною вивчення української мови стало спілкування з українськими біженцями, які виїхали за кордон через війну.

Важливе значення має дотримання принципів доступності та наступності. Має бути можливість навчатися самостійно (слухати аудіо, повертатися до діалогів, аудіозаписів, лексики та граматики), тому підручники мають бути адаптовані під роботу і з викладачем, і без нього. Саме тому велике значення має зрозуміле формулювання самого завдання (українською чи/та англійською). Завжди повинні бути частини, які допомагають швидше та краще засвоїти новий матеріал (наприклад, розділи для самоперевірки). Принцип наступності особливо актуальний на початкових етапах навчання: не варто давати того, що важко зрозуміти (складного граматичного матеріалу у вправах, швидкого аудіо, громіздких конструкцій), оскільки це може знеохотити студента. Бракує якісних матеріалів, які надали б можливість студентам, які знають інші мови, використовувати ці знання у процесі опанування української.

Пріоритетом на всіх рівнях є автентичність матеріалів, де це можливо. Крім того, потрібно звернути увагу на тематичну та структурну організацію підручників і посібників, що забезпечить легкість пошуку. Сучасні цікаві матеріали про українську культуру чи суспільне життя дуже корисні, але варто подавати їх у світовому контексті.

Ключові слова: принципи укладання підручників з української мови як іноземної, комунікація, підходи до створення навчальних матеріалів.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/ufll.2026.21.5150>

Формулювання проблеми. Зважаючи на те, що останнім часом суттєво зросла кількість іноземців, які вивчають українську мову з різних причин, значно збільшилася потреба в навчальних матеріалах, які задовольнили б потреби різної аудиторії. Саме тому мають відрізнитися підходи до укладання підручників і принципи подання матеріалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У лінгводидактиці нема єдиного підходу до укладання навчальних матеріалів. Науковці говорять про різні принципи створення підручників і посібників. Л. Паламар [див. 4 : 40–47] уважає основним принципом функційно-комунікативний, адже студент і викладач – рівноправні суб'єкти навчального процесу. Вправи мають підштовхнути студентів до комунікації (комплекс для всіх видів мовленнєвої діяльності для самостійної роботи та роботи

в аудиторії). Також дослідниця виокремлює логіко-семантичний принцип (навчання мови та врахування профільних інтересів студента). Такі принципи називають також І. Кочан та З. Мацюк [3 : 315–323].

Принцип комунікативності, за словами Л. Васильєвої, треба «розуміти і тлумачити з двох поглядів: по-перше, йдеться про комунікативну спрямованість навчання, по-друге – про комунікативну активність тих, що вивчають мову» [2 : 223]. Крім того, науковиця акцентує на необхідності застосування текстоцентричного підходу до кожного уроку, а також врахування соціокультурних особливостей функціонування мови.

О. Тепла та В. Хомич зазначають, що «відповідно до комунікативного підходу до навчання підручник з української мови для іноземців має відображати особливості міжкультурної комунікації» [7 : 80] (якщо враховувати те, що іноземці можуть бути з різних країн).

М. Шевченко [8 : 350] пише, що у своїх навчальних матеріалах «Україна сьогодні: навчальний посібник з української мови як іноземної» використовує текстоцентричний принцип подання матеріалу (який вважає продуктивним). Авторка наголошує на необхідності дотримуватися комунікативно-діяльнісного підходу та враховувати всі види мовленнєвої діяльності.

М. Бурак аналізує погляди вчених на викладання мови та виділяє низку дидактичних принципів, серед яких принципи свідомості (свідоме навчання), наочності, доступності, послідовності та систематичності, повторюваності, науковості, індивідуалізації, зв'язок теорії з практикою. Для розробки серії підручників «Яблуко» М. Бурак також вважала за потрібне використовувати методичні принципи комунікативної спрямованості навчального процесу, автентичності навчальних матеріалів, ситуативно-тематичного упорядкування та презентації навчального матеріалу, взаємопов'язаності навчання мови та культури, уваги до лінгвістичного та навчального досвіду [1 : 68–75]. Водночас, О. Синчак [6 : 203–210], авторка іншого підручника «Яблуко» для високого рівня, вказує на необхідність створювати матеріали на основі дискурсивного підходу до вивчення мови, на основні дискурс-аналізу. Науковиця зазначає, що можна також застосовувати граматику-перекладний і комунікативний принципи, але роль першого поступово зменшується від початкового до високого рівня володіння мовою. Крім того, серію підручників «Яблуко» авторки розробляли на основі індукції: у процесі взаємодії з мовою студенти самі здатні вивести певні закономірності в граматиці чи зрозуміти особливості вживання певної лексики.

Усі науковці погоджуються з тим, що, очевидно, підручник має бути інструментом, який допомагає іноземцеві вивчити мову. Про те, що це означає, писала О. Палінська: «Для того, щоб справді оволодіти мовою, потрібно спрямувати зусилля як на здобуття власне мовних знань (фонетики, лексики, граматики), так і на засвоєння прагматичних та соціолінгвістичних правил, що регулюють використання мови в комунікативному контексті. Таким чином, «знати мову» означає насамперед мати змогу засвоїти її певною комунікативною метою і досягати поставлених комунікативних цілей» [5 : 25].

У західній лінгводидактиці також розглядають різні підходи до викладання мови. Проте комунікативний є одним з найпопулярніших. У його основі лежить комунікативна компетенція студентів. Не завжди чітким є розуміння поняття

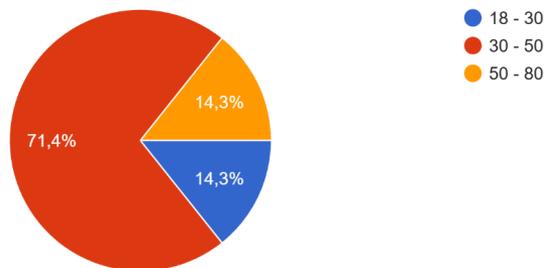
«комунікативне викладання мови». Зазвичай його головними ознаками є створення на уроці ситуацій, у яких потрібно говорити (взаємодіяти з іншими студентами чи викладачем, який все ж таки найчастіше просто виконує роль фасилітатора), зважаючи на комунікативні наміри співрозмовників і обставини спілкування [9].

Виокремлення раніше не з'ясованих частин загальної проблеми. Для того, щоб зрозуміти, які принципи найважливіші, і відповісти на потреби аудиторії, потрібно поглянути на матеріали її очима. Часто в підручниках можуть більше акцентувати саме на знанні лексики чи граматичних норм, але значно менше подавати іншої інформації (діалогів із прикладами використання лексики, особливостями її функціонування; ідіом та специфічних фраз для певної комунікативної ситуації; контекстів і підтекстів, які критично важливі на завершальних етапах вивчення мови).

Формулювання цілей статті. Мета дослідження – проаналізувати підходи до створення та принципи укладання навчальних матеріалів із української мови як іноземної, а також оцінити потреби в матеріалах способом опитування студентів.

Виклад основного матеріалу. Ми провели опитування серед іноземців, які вивчають українську, щоб зрозуміти, що вони вважають корисним у матеріалах, а що хотіли б змінити. Наша аудиторія – це студенти з різних країн, які вивчають українську в різних форматах і з різними цілями. Вважаємо, що це може підказати викладачеві (чи розробникові матеріалів), на що треба звернути увагу в процесі викладання української (чи створення матеріалів). Це опитування не претендує на вичерпність, але може допомогти викладачеві поглянути на матеріали очима студента, а також підказати, які зміни варто зробити для того, щоб покращити процес навчання.

Віковий діапазон наших респондентів різний: найбільша кількість опитаних має від 30-ти до 50-ти років.

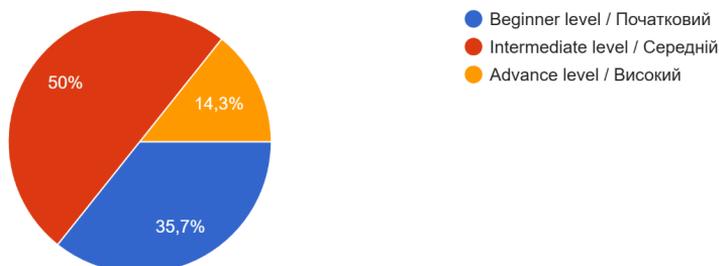
Діаграма 1. Вік опитаних

Більшість іноземців визначила для себе українську як іноземну, хоча є такі, для яких вона успадкована.

Діаграма 2. Статус української мови для опитаних

Ми також запитали респондентів, як вони оцінюють свій рівень володіння, хоч розуміємо, що без відповідних спеціальних тестів цей пункт може бути не дуже точно визначений. Половина опитаних вказала середній рівень, 35,7% респондентів визначили свій рівень як початковий, і лише 14,3% – це особи з високим рівнем володіння українською мовою.

Діаграма 3. Рівень володіння українською мовою

На запитання «Для чого Ви вивчаєте українську?» наша група опитаних відповіла так:

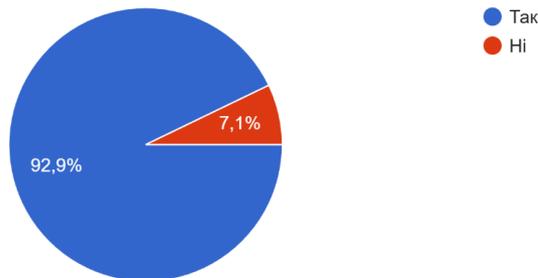

Діаграма 4. Мета вивчення української мови

Більшість опитаних вибрала варіанта «Інше». Респонденти могли пояснити свою мотивацію у графі нижче. Дехто зазначив, що вивчає українську і для роботи, і для навчання; дехто – для всіх перелічених у питанні причин («для спілкування з українцями, для навчання в університеті, а тепер – для роботи») (усі відповіді тут і далі даємо в українському перекладі з англійської чи німецької). Серед інших причин були такі: «для роботи, можливо, навчання, спілкування з друзями», «вміти читати українською мовою», «для роботи, спілкування з друзями, колегами або в повсякденному житті, коли я в Україні; також щоб краще познайомитися з країною, її історією та культурою, оскільки це є частиною мого дослідження», «пункт 3 + Оскільки я вважаю українську мову прекрасною + Мені подобається розширювати свої знання. + Для мене важливо вміти розмовляти українською та зберігати цю мову», «Я вивчаю українську мову з двох причин: щоб бути солідарним з українцями та мати змогу краще їм допомагати; і заради задоволення від вивчення прекрасної мови та кращого знайомства з її літературою».

Розуміння потреб аудиторії – запорука створення якісних матеріалів. Як бачимо, для багатьох опитаних вивчення мови – ключ до можливості читати та вивчати українську культуру чи історію. На жаль, можемо знайти небагато матеріалів, адаптованих для читання в іноземній аудиторії, чи курсів із вивчення української літератури загалом. На нашу думку, такі матеріали (за умови, що вони були б доступні не лише на платформах онлайн, а й на полицях книгарень за кордоном) могли б допомогти популяризувати нашу культуру та мову.

92,9 % опитаних відповіли «так» на питання, чи вони коли-небудь вивчали українську за допомогою підручників.

Діаграма 5. Використання підручників у процесі вивчення української мови

Далі ми запропонували розповісти, що сподобалося / було дуже корисним у підручниках. Респонденти писали про види завдань і ресурси, які їх зацікавили. Наприклад, «Я ніколи не вивчав українську мову за підручником. Серед багатьох чудових матеріалів, запропонованих викладачем, мені сподобалася «Книга-мандрівка» як веселе та насичене джерело відео, а також відео YouTube про українську поезію за ці роки, а також матеріали з Читомо, Ukrainian, Культура суспільне»; «Крок за кроком (все сподобалося!)»; «Тематичні історії та розмови зі специфічною лексикою; граматики (обов'язково!) у легкому для читання форматі з цікавими вправами»; «Мені сподобалися частини, де обговорювали українські традиції. Також сподобалися діалоги, що стосувалися повсякденних ситуацій,

таких як купівля одягу чи замовлення їжі в ресторані»; «Тексти та аудіо були вирівняні, і було запропоновано багато синонімів / варіантів»; «Я отримував завдання лише від свого вчителя української мови. Вправи, пов'язані із закінченнями слів, а також вправи на заповнення пропусків (де потрібно вставити слова з правильним закінченням), були дуже корисними. Мені також дуже подобаються вправи, які вимагають попереднього читання текстів»; «Він дає чіткий огляд вашого навчального процесу, ви можете легко повернутися до попередніх уроків, ви можете писати в ньому»; «Огляди граматики, списки словникового запасу, діалоги, які можна читати вголос або грати в ролі; перегляд фонетичної транскрипції латинським алфавітом»; «Мені подобається, що до кожної вправи є аудіо», «Вони надають довідник, до якого я завжди можу звернутися. Вони допомагають уникнути білих зон»; «Я використовував «Яблуко» з двома різними вчителями. Мені подобається, що книга сучасна, з відповідними текстами. Зображення, кольори, аудіофайли, робочий зошит, таблиця граматики та список словникового запасу в кінці дуже гарні, особливо те, що там перелічені форми доконаного та недоконаного виду (на відміну від словників)».

Ми також вирішили запитати, що не сподобалося / не було корисним. Серед відповідей маємо такі: «Завдання або тексти, що використовують лексику, яку вам спочатку потрібно вивчити / зрозуміти, перш ніж ви зможете виконати завдання. Тому що це просто заважає вам під час роботи над завданням», «У поспіху опанувати матеріал і недостатньо повертатися до попередньої лексики (і меншою мірою до граматики) в історіях / розмовах, які зосереджені на цьому ранньому вивченні. Передбачається, що ви завжди пам'ятатимете цю лексику, коли зустрінете її в будь-якому контексті в майбутньому», «Мені не сподобалося, що текст був повністю українською мовою. Навіть слова з глосарію не були перекладені – час, який можна було б витратити на вивчення словникового запасу, натомість було витрачено на пошук слів у Google Translate. Мені також не сподобалося, що книга постійно включала складну граматику, яку ми ще не вивчили, у різні вправи», «Не було достатньо автентичних текстів, аудіо було важко знайти, і ним було важко користуватися самостійно»; «У будь-якому підручнику деякі елементи корисніші за інші, але не можу назвати нічого конкретного, що було б зовсім некорисним»; «Я не впевнений, оскільки досі використовую його для навчання, але, можливо, організація уроків трохи складна»; «Я відчував, що вони не завжди були адаптовані до моїх потреб як іноземця, який трохи знає російську та колись (коротко) вивчав чеську»; «Теми майже завжди стосуються України. Я розумію, це про Україну, але цікавішими були б і ширші теми. Наприклад, підручники з англійської мови часто містять тексти про те, що відбувається в інших країнах, і про глобальні проблеми, такі як зміна клімату, переробка тощо. Учні хочуть почитати про Різдво в Україні та Карпатах лише обмежену кількість разів. Було б добре провести кінцеві тести або повторення матеріалу, наприклад, тести на перевірку прогресу, повторення словникового запасу. Це може бути розділ для самоперевірки, як це часто можна побачити в підручниках з англійської мови»; «Відповіді не були надані в підручнику, тому я ніколи не був впевнений у своїх відповідях. У підручнику забагато уваги приділялося граматиці»; «Якщо ви тільки використовуєте книгу, це не допоможе для практики вимови та розмови».

Дотичним до цього попереднього питання було інше – «що Ви хотіли

б додати / змінити в підручнику?» Дехто з опитаних писав, що все подобається, проте були й інші відповіді, які звертали увагу і на форму, і на зміст: *«Весело, барвисто, культурно, можливо, якісь матеріали з реального світу (фотографії / листи / сторінка з газети чи казки тощо). Усе це вже є в підручниках... Треба повертатися назад, щоб спеціально закріпити попередній матеріал (особливо словниковий запас, граматика зазвичай закріплюється за замовчуванням)... У мене немає жодних чарівних рішень, щоб полегшити говоріння»; «Я вважаю, що діалоги дуже корисні»; «Інструкції англійською мовою та переклади нової лексики англійською мовою заощадили б учням багато часу та уникнули б неправильних перекладів»; «Хотілося б бачити більше автентичних текстів» (очевидно, що дві останні відповіді стосуються підходів до викладання на різних рівнях, хоч наявність автентичних матеріалів актуальна завжди); «Я хотів би бачити тексти про історію, літературу, музику, мистецтво тощо (які виходять за рамки очевидного, такого як національна кухня та основні історичні пам'ятки) або навіть про політичну систему, медіаландашафт тощо»; «Більше тематично зосередженого навчання (наприклад: політика, література, економіка, історія – зі словниковим запасом для цих тем»; «Одна річ, яка, на мою думку, була б корисною, – це порівняння української мови з іншими слов'янськими мовами, які люди часто вивчали до української. Однією з найбільших проблем, з якими я зіткнувся, було розуміння того, коли структури та словниковий запас були схожими, а де вони відрізнялися – чітке порівняння могло б допомогти отримати більше ясності. Ми переглянули відео, у якому було порівняння словникового запасу, що було корисним, але я розумію, що політичний підхід до цього може ускладнити його реалізацію»; «Я б змінив навчальні модулі, щоб зосередитися на темах, які цікавлять, а не на граматичних темах».*

Отже, вважаємо, що всі принципи та підходи можна умовно поділити на лінгвістичні та нелінгвістичні. Головна умова успіху – антропоцентричний підхід, за яким під час роботи над матеріалами ми маємо враховувати мету вивчення української як іноземної для певної цільової аудиторії, спеціальну спрямованість і тривалість курсу. Очевидно, що підходи до створення матеріалів з української як іноземної для студентів у вишах, будуть суттєво відрізнятися від тих, які потрібні тим, хто вивчає українську поза навчальними закладами. Систематичність та регулярність процесу, ретельність та детальний аналіз усіх правил із винятками, – це те, на що не завжди мають час ті, хто вивчає українську самостійно або протягом короткого часу. Їхня мета – швидко навчитися комунікувати в щоденних побутових ситуаціях і розуміти своїх співрозмовників. Зрештою, формати «швидко, без значних зусиль та витраченого часу» – це формати навчання та обробки інформації, які диктує ХХІ століття (соцмережі, блоги для вивчення української, постійний доступ до інтернету та ШІ, безліч застосунків, доступна міжкультурна комунікація). Поряд з довготривалими курсами української як іноземної важливе місце посіли короткі модулі чи уроки у форматі літніх шкіл для волонтерів, журналістів тощо. Ймовірно, для багатьох людей причиною вивчення української стало спілкування з українськими біженцями, які виїхали закордон через війну. Такі люди (часто без значного досвіду вивчення іноземної мови) не завжди мають можливість (чи мотивацію) багато вчитися для того, щоб заговорити українською.

Велике значення для опитаних має дотримання принципу доступності, коли є можливість навчатися самостійно: слухати аудіо, повертатися до діалогів,

аудіозаписів, лексики та граматики. Очевидно, підручники мають бути адаптовані під роботу і з викладачем, і без нього. Саме тому велике значення має зрозуміле формулювання самого завдання (українською чи/та англійською). Завжди повинні бути частини, які допомагають швидше та краще засвоїти новий матеріал (наприклад, розділи для самоперевірки).

Принцип наступності особливо актуальний на початкових етапах навчання: не варто давати того, що важко зрозуміти (складного граматичного матеріалу у вправах, швидкого аудіо, громіздких конструкцій), оскільки це може знеохотити студента та «вбити» його віру у власні сили. Вочевидь, бракує якісних матеріалів, які надали б можливість студентам, які знають інші мови, використовувати ці знання у процесі опанування української.

Пріоритетом на всіх рівнях є автентичність матеріалів, де це можливо. Крім того, потрібно звернути увагу на тематичну та структурну організацію підручників і посібників, що забезпечить легкість пошуку. Сучасні цікаві матеріали про українську культуру чи суспільне життя дуже корисні, але варто подавати їх у світовому контексті. І, звичайно ж, важливо забезпечити завдання для формування рецептивних, і продуктивних умінь і навичок, щоб підготувати студентів до реальної комунікації з носіями.

Висновки. Враховуючи всі підходи та принципи, мусимо також реагувати на побажання та потреби аудиторії і забезпечувати навчальними матеріалами охочих вивчати українську мову. Для цього варто створювати різнотипні підручники та посібники. Зрештою, автори повинні враховувати не лише культурні особливості України, а й тієї країни, де вивчають нашу мову іноземці. Від того, який матеріал і як подають, частково залежить мотивація студентів. Їм не мусять відгукуватися всі культурні цінності і традиції, висвітлені в підручнику, але їх точно не має ображати прочитана там інформація. Крім того, матеріал у підручнику має бути подано максимально об'єктивно. Україна дуже багата на звичаї та традиції. Різноманітність – одна з ключових засад не лише у вищій освіті Європи та країн Північної Америки, а й сучасних суспільствах цих країн загалом.

Список використаної літератури

1. Бурак М. Дотримання дидактичних та методичних принципів у сучасному підручнику з української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2014. Вип. 9. С. 68–75.

2. Васильєва Л. Концепція підручника з іноземної мови. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2007. Вип. 2. С. 222 – 228.

3. Кочан І., Мацюк З. Лінгводидактичні основи укладання підручників з української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2013. Вип. 8. С. 315–323.

4. Паламар Л. Принципи укладання підручників з української мови для іноземних студентів. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2007. Вип. 3. С. 40–47.

5. Палінська О. Що ми вивчаємо, коли вивчаємо мову? *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2013. Вип. 8. С. 18–26.

6. Синчак О. Дискурс-аналіз як методологічне підґрунтя для розробки підручника з української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2014. Вип. 10. С. 203–210.

7. Тепла О., Хомич В. Підручник з української мови як модель міжкультурної комунікації. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2011. Вип. 6. С. 77–80.

8. Шевченко М. Лігводидактичні основи створення навчального посібника з української мови як іноземної (професійний рівень С1). *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2013. Вип. 8. С. 341–352.

9. Larsen-Freeman D., Anderson, M. *Techniques and Principles in Language Teaching* (3rd ed.). Oxford. 2011. 318 p.

References

1. Burak M. Dotrymannia dydaktychnykh ta metodychnykh prynytsipiv u suchasnomu pidruchnyku z ukraïnskoi movy yak inozemnoi. *Teoriia i praktyka vykladannia ukraïnskoi movy yak inozemnoi*. 2014. Vyp. 9. S. 68–75.

2. Vasylieva L. Kontseptsiiia pidruchnyka z inozemnoi movy. *Teoriia i praktyka vykladannia ukraïnskoi movy yak inozemnoi*. 2007. Vyp. 2. S. 222–228.

3. Kochan I., Matusiuk Z. Lihvodydaktychni osnovy ukladannia pidruchnykiv z ukraïnskoi movy yak inozemnoi. *Teoriia i praktyka vykladannia ukraïnskoi movy yak inozemnoi*. 2013. Vyp. 8. S. 315–323.

4. Palamar L. Pryntsypy ukladannia pidruchnykiv z ukraïnskoi movy dlia inozemnykh studentiv. *Teoriia i praktyka vykladannia ukraïnskoi movy yak inozemnoi*. 2007. Vyp. 3. S. 40–47.

5. Palinska O. Shcho my vuvchaimo, koly vuvchaimo movu? *Teoriia i praktyka vykladannia ukraïnskoi movy yak inozemnoi*. 2013. Vyp. 8. S. 18–26.

6. Synchak O. Dyskurs-analiz yak metodolohichne pidgruntia dlia rozrobky pidruchnyka z ukraïnskoi movy yak inozemnoi. *Teoriia i praktyka vykladannia ukraïnskoi movy yak inozemnoi*. 2014. Vyp. 10. S. 203–210.

7. Tepla O., Khomych V. Pidruchnyk z ukraïnskoi movy yak model mizhkulturnoi komunikatsii. *Teoriia i praktyka vykladannia ukraïnskoi movy yak inozemnoi*. 2011. Vyp. 6. S. 77–80.

8. Shevchenko M. Lihvodydaktychni osnovy stvorennia navchalnoho posibnyka z ukraïnskoi movy yak inozemnoi (profesiiny riven S1). *Teoriia i praktyka vykladannia ukraïnskoi movy yak inozemnoi*. 2013. Vyp. 8. S. 341–352.

9. Larsen-Freeman D., Anderson, M. *Techniques and Principles in Language Teaching* (3rd ed.). Oxford. 2011. 318 p.

COMMUNICATION IN UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE: APPROACHES TO THE COMPILATION OF TEACHING MATERIALS

Nataliia Faryna

*Lviv Ivan Franko National University
Department of Applied Linguistics
1 University St., room 233, 79000 Lviv, Ukraine
phone: 032 239 43 55
e-mail: nataliya.faryna@lnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-4432-9495>*

The article discusses the primary approaches to compiling textbooks on Ukrainian as a foreign language and examines the current challenges that must be addressed when creating teaching materials. For the study, a survey was conducted among foreign students of different age groups and backgrounds. The students shared their experiences of learning Ukrainian as a foreign language and answered questions about what they consider useful and what should be changed or improved. After reviewing scientific approaches and respondents' answers, we concluded that when compiling textbooks and manuals, it is necessary to adhere to an anthropocentric approach — to take into account the purpose of learning (for work, for communicating with friends or colleagues, etc.) and the capabilities of the target audience (course duration, format). For many people, the reason for learning Ukrainian was probably communication with Ukrainian refugees who left the country due to the war.

It is important to adhere to the principles of accessibility and continuity. It should be possible to study independently (listen to audio, review dialogues, audio recordings, vocabulary, and grammar), so textbooks should be adapted for use both with and without a teacher. That is why it is very important to formulate the task itself clearly (in Ukrainian and/or English). There should always be sections that help learners to grasp new material faster and better (e.g., sections for self-assessment). The principle of continuity is especially relevant in the early stages of learning: it is not worth giving students material that is difficult to understand (complex grammar in exercises, fast audio, cumbersome constructions), as this can discourage them. There is a lack of quality materials that would enable students who know other languages to use this knowledge in the process of learning Ukrainian.

The priority at all levels is the authenticity of materials, where possible. In addition, attention should be paid to the thematic and structural organization of textbooks and manuals, which will ensure ease of search. Modern interesting materials about Ukrainian culture or social life are very useful, but they should be presented in a global context.

Key words: principles of compiling textbooks on Ukrainian as a foreign language, communication, approaches to creating teaching materials.

*Стаття надійшла до редакції 03.02.2026
доопрацьована 06.02.2026
прийнята до друку 12.02.2026*